

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam. Insendingen, die later dan Dinsdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 21 April 1912. N°. 1790.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f .10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f .20. Aanvragen en vermelding van leidegaven f .12 per regel.

Van de Voleinding.

LIII.

TWEEDE REEKS.

XV.

En met eene groote stemme roepende, seide hij: Wat heb ik met u te doen, Jezu, gij Zoon Gods des Allerhoogsten? Ik bekeer u bij God, dat gij mij niet pijnigt. Mark. 5: 7.

Met het *Onze Vader* in de hand ook nog maar te twijfelen aan het werkelijk bestaan van den satan, is altoos ondenkbaar. Elke twijfel te dien aanzien zou op niets minder neerkomen dan op volstrekte verwerping van den Christus Gods. Dat men toch voorrechtig zij. Indien men over het bestaan van satan gaat spreken, alsof wel Jezu er aan geloofde, maar alleen omdat zijn tijdgenooten zulks ook deden, dan ligt hierin immers uitgesproken, dat Jezu niet alleen dwaling geloofde, maar dwaling geleerd heeft. En als we dan toch lezen, dat Jezu van zichzelf sprak: „Ik ben de waarheid“, dan komt men, eer men er zich van bewust is, tot de ontzettende gedachte, dat Jezu niet alleen in dwaling verkeerde, zonder het zelf te weten, maar veel erger nog, zich geheel in zichzelf vergiste en bedroog, en onderwijl hij dwaling uitsprak, zich voordeed en aankondigde als de belichaming der waarheid. Laat ieder die den Heere belijdt, dan toch vast in zijn schoenen staan. Belijdt ge den Christus als God geopenbaard in het vleesch, dan kan er in hem van geen dwaling sprake zijn geweest; dan staan we, zijn woord aanvaardende, op rotsvasten bodem; maar dan moet ook al wat Hij sprak in zijn volle strekking door ons aanvaard worden. Bijkt nu, al hadden we niets dan het *Onze Vader*, dat onze Heiland van het bestaan van satan uitsprak, hier vast in stond, en dit niet alleen, maar er op wees, er ons voor waarschuwde, er ons voor liet bidden, dat we toch van satan mochten verlost worden; en dit wel in zulk een zin, dat we niet slechts een enkele maal, maar dagelijks tegen satan te bidden hebben, en dat dit gebet tegen satan niet maar enkel lichamelijk bezochten, maar elken discipel des Heeren door Jezu zelf op de lippen wordt gelegd, — dan kan en mag het niet anders, of het volle besef van onze bestrijding door satan moet ons allen vervullen als een stuk van ons leven, dat we niet van ons mogen zetten, als bestond 't slechts in onze gedachten. We hebben dus niet alleen aan de realiteit van satans bestaan te gelooven, maar te erkennen en er volle wetenschap van met ons om te dragen, dat satans innemende in ons leven een stuk van onze levenshistorie is; dat ieder onzer aan zijn aanvallen en bezoeken bloot staat; dat wie hier niets van af weet en er niets van merkt, door hem in slaap is gewiegd; en dat we, aan zijn bestaan vasthoudende, elken dag en bij elke beilgheid in ons leven, altoos weer onze toewilcht tot onzen God hebben te nemen, of Hij ons van de aanvallen en uit den strik van satan verlossen mocht.

Alle uitvlucht, alsof er niet zou staan: Verlos ons van den Boze, maar verlos ons van het Boze, het zij hier opzettelijk herhaald, moet daarom met de meeste beslistheid worden afgewezen. We kunnen in uren van gevaar bidden: Verlos mij van dit ondiep, van een eenzaam woud, waarin men weerloos staat, een monster op ons loert of een tijger ons aangrijpt. En evenzo kunnen we bidden: Verlos ons van ziekte, zoo krankheid ons aangreep en neerwierp. Dit toch zijn stoffelijke kwaden, die ons belagen. Maar als ge bidt: Verlos mij van het Boze, en ge bedoelt daarmee een geestelijk kwaad, een vergiftiging van uw hart, een in u ingevijmd zonde, dan heeft dit geen zin of beduidenis, of er moet iets wezen, waardoor u dit geweld wordt aangedaan. Dit iets nu kan u zeer zeker toekomen van een stoffelijk voorwerp, het zien van goud kan den dief maken, het zien van 't zinnelijke tot wellust verlokken, maar dit op zichzelf is het Boze niet. Goud is op zichzelf goud, en ook het zinnelijke in ons bloed werkt krachtens de natuur. Het kwaad, het boze, mengt er zich eerst in, en bedient er zich van als instrument, zoo er een kwade, boze geest is, die tegen God overstaat, over ons macht heeft, en alle creaturen als middel gebruiken kan, om onzen geest te vergifigen en onze ziel te verderven. Die boze geest kan niet uit zichzelf zijn. Hij moet een creatuur wezen. Als creatuur kan hij niet boos geschapen wezen. Er moet dus achter dien

creatuuriel geest, die boos werd, een historische liggen. Hij moet satan geworden zijn. Als zodanig moet hij macht over ons kunnen uitoefenen. En tegen die macht, die boze macht, die de onheilge geest op ons werken laat, daartegen moet elken dag, moet voorbedachtelijk, moet opzettelijk, en moet met volle bewustzijn, ons gebed uitgaan.

Hadden we dit nu ons zelf aangepredikt, zoo kon men nog zeggen: ge zult u daarin vergissen, ge zult 't u wel zoo voorstellen, maar daarom is 't nog zoo niet. De mensch kan dwalen, en de gevallen mensch dwaalt schier immer. Maar nu het de Zone Gods is die ons deze bede op de lippen legt, nu is het in gehoorzaamheid aan Jezu doen van die bede, en het doen van die bede elken dag, een onszelf met volle bewustheid doen inleven in den werkelijken toestand waarin we verkeeren; een toestand die niet anders mag noch kan geteekend worden, dan dat wij persoonlijk, en alle menschen met ons, elken morgen en elken avond bloot staan aan zondige, onzen geest vergiftigende inwerkingen op ons gemoedsleven, en, gelijk later blijk zal, ook op ons fysisch leven; van invloeden, die onheilig in oorsprong zijn, van demonische geesten uitgaan, en die, als God 't niet verhoedt, ons derwijs beheerschen kunnen, dat we, zonder 't zelf te weten, geestelijk verswakken en verslappen voor wat onzen eigen persoon betreft, en niet minder door ons optreden in de wereld, zonder er een zweem van erg in te hebben, het Koninkrijk Gods tegenstaan en het rijk van satan bouwen. Merkt men nu gedurig, dat verreweg de meeste belijders des Heeren, tot zelfs in het bidden toe, geen blijk of teken geven, dat ze hiervan weet hebben, en dat zelfs de Dienaren des Woords o, zoo zelden blijkend onder den indruk van deze ontzettende werkelijkheid te staan, dan zal men 't verstaan, waarom op de betekenis van de laatste bede in het *Onze Vader*, vooral in dit verband, niet ernstig genoeg kan gewezen worden. Nu toch blijk ons, dat satan door zijn invloeden en zijn werkingen een der machtigste factoren is, die niet optreden in het groote wereldproces, dat al wat God schep van de Schepping af naar de Voleinding toevoert.

Toont de opnemng van de zesde bede in het *Onze Vader*, hoe Jezu zelf en wist, dat de invloeden, die uit het rijk der demonen op ons inwerken, voor het leven van een iegelijk onzer, voor al wie mensch is, en dienengevolge voor heel ons geslacht in heel zijn historie, van overwegende betekenis zijn, toch is hiermede nog op verre na niet ten volle aangeduid, wat factor satan in geheel het verloop van de worsteling tusschen zonde en genade, tusschen verderf en behoud is. Dit ontwaren we eerst zoo we er op letten, hoe de betekenis van satan in het Nieuwe Testament zeer aanmerkelijk van die in het Oude Testament verschilt. De bestrijders van het bestaan van satan en zijn werkingen, zitting hiermee dan ook zeer verlegen. Op zich zelf zou in hun gedachtegang toch te verwachten zijn geweest, dat er in de oude historien der volken, en bijzonder in Israël, telkens en telkens weer van satan en heel het rijk der demonen sprake zou zijn geweest. Toen toch waren de heilige invloeden van de Openbaring nog eerst aan het opkomen, en heerschte paganistische afval aan alle kanten. In de dagen van Jezu daarentegen was de afscheiding van de Heidenwereld voor Israël zoo goed als volkomen geworden, algehoerij kwam in het Hellige Land zoo goed als niet meer voor. Nog wel leest men van Simon Magus, maar dat was te Samaria, niet in Israël. Van guichelaars zelfs is te Jeruzalem geen sprake meer. Het monothetisme had na de ballingschap volkomen gezegevierd, en, ook al lag in Jeruzalem en elders een heidensch garnizoen, van een invloed dien het paganisme der Romeinen op de Joden uitoefent, leest men niets. Eer omgekeerd van een onmiskenbaren invloed die van Israels God zelfs op officieren uitging. Denk slechts aan wat men leest van den hoofdmantel over honderd. Het aantal der Proselyeten nam daardoor, zowel in het Joodsche land als daarbuiten, hand over hand toe. En ware het dan ook zoo geweest, dat oudtijds zekere voorstellingen van demonen uit de Heidenwereld aan Israël waren toegekomen, zonder dat ze in Israël zelf vasten voet hadden, dan ware niet anders te verwachten geweest, dan dat in de dagen van Jezu elc spoor hiervan geheel verdwenen ware, en dat, voorzoover deze vroegere dwaling nog een spoor mocht hebben achtergelaten, althans in den kring van Jezu discipelen hiervan niets hoegenaamd meer zou zijn te merken geweest. Dat Jezu zelf zich nog met zulke paganistische voorstellingen

zou hebben ingelaten, ware dan ook volstrekt ondenkbaar.

Vonden we het dan ook zoo, dat men zeggen kon: het Oude Testament is vol van zulke voorstellingen over een rijk der demonen, vooral in de oudste boeken; steeds echter wordt dit minder; bij de latere profeten verdwijnt dit verschijnsel almeer; en komt men ten slotte aan het Nieuwe Testament toe, dan is er geen spoor meer van over; — zoo zou hierdoor het zegel worden gedrukt op de bewering, alsof al 't spreken over satan en demonen niet dan menschen-verzinsel is geweest, en dat wij ons hiervan volstrektelijk hebben te spenen. Slaat men daarentegen de Schrift op, en vraagt men hoe 't in de Schrift met de Satanologie gelegen is, dan vindt men vlak het omgekeerde. Dan toch blijk van het opkomen van satan en zijn demonen in het Oude Testament zoo goed als niets, zoo men 't vergelijkt met wat er in het Nieuwe Testament over dit alles voorkomt. In het Oude Testament geschiedt er ook vermelding van, maar uiterst zeldzaam. Er zijn zelfs aanmerkelijke gedeelten in het Oude Testament, waarin ganschelijk niets over satan en zijn demonen voorkomt. Doch komt men uit het Oude Testament in de nieuwe bedeling, en raadpleegt men al wat daar in de Evangelien en in de apostolische brieven als leegaat uit die eenige jaren aan de Kerk van alle eeuwen is aangeboden, dan stuitten we op eenmaal op een zoo gedurig herhaalde, zoo in alles ingrijpende, zoo telkens opnieuw zich aandienende vermelding en bespreking van wat op satan en het rijk zijner demonen betrekking heeft, dat op eens al 't leven er vol van is, en dit wel niet uitsluitend voor wat het volk aangaat, maar ten minste even sterk voor wat betrekking heeft op Jezu zelf, en na hem op de apostelen die zijn Evangelie de wereld laddroegen. En niet alleen, want ook hierop moet nadruk gelegd, in wat destijds voorviel en gesproken werd, maar zelfs in klimmende mate nog in de visioenen die ons de toekomstende dingen voorstellen, en ons in breede schildering doen zien, hoe in de Voleinding die komende is, de worsteling van satan en zijn demonen tegen het Koninkrijk der hemelen, en zijn daarop te volgen ondergang zelfs een machtig hoofdstanddeel van het geheel dat ons getoond wordt, uitmaken. Er is alsoo geen sprake van, dat het niet gelooven aan satans bestaan een hooger religieus bestaan zou zijn, waartoe het Evangelie ons opvoerde, maar veel eer omgekeerd moet gezegd, dat al wat op satan en zijn rijk betrekking had, in het Oude Testament nog slechts in vage trekken was aangeduid, en dat het juist het Nieuwe Testament is, waardoor heel de leer omtrent satan en zijn werkingen in het volle licht treedt, en zoo in de historie van Jezu zelf als van zijn rijk wordt vastgelegd, dat van nu af de loop van het Godrijc niet te verstaan is, tenzij men ook met satan als een der hoofdfactoren rekene.

De zaak staat dus zoo, dat hetgeen ons onderscheidenlijk in beide Testamenten omtrent de demonische wereld wordt medegedeeld, in onoverzeenlijken strijd is met de voorstelling van hen, die in het spreken over satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart tusschen het heilige en onheilge gevoerd wordt, en daarentegen geheel klopt met de belijdenis der Christelijke Kerk, die steeds hetgeen omtrent satan en zijn demonen niet anders zien dan een populair ingekleeden vorm van den strijd die in leders hart t

niet hoort, dat 't vroeger tijdens Mozes of de Profeten over Israël bekend was geweest.

Zoo werkte tweemaal saam, om juist in het Nieuwe Testament de verschijnende demonen zoo sterk op den voorgrond te doen treden. Ten eerste toch kende en doorzag Jesus beter dan ooit vroeger een profet, hoe 't met de demonische wereld geëigen was, en kon er dus daarom te beter op wijzen en voor waarschuwen; maar ook ten anderen trad satan juist destijds met een woede op die hem alle zelfbeheersching deed verliezen, en een demonische storing in het leven deed opkomen, gelijk die vroeger nooit was gekend geweest.

Dr. A. K.

Ik ben met u!

En niet, ik ben met u allen, alle de dagen tot de volinding der wereld. Amen.
Matth. 28 : 20.

Met Jesus opstanding ontstaat er een geheel gewijzigde verhouding tusschen Jesus en zijn jongeren.

Tot op Golgotha verkeerde Jesus met zijn discipelen in de wereld. Hij doorleefde met hen een gewoon menscheelijken leven, zoals het leven van den mensch hier in deze wereld pleegt te zijn. Wel was er in Jesus de openbaring van zijn wondermacht, en gebeurden er ook andere ongewone teekenen aan Jesus, zoals bij zijn Doop aan de Jordaan en in zijn verheerlijking op den berg Tabor; maar, deze buitengewone tusschenvervalen uitgesonderd, leefde Jesus in deze wereld gelijk de jongeren zelf in deze wereld leefden, gebonden gelijk zij aan tijd en afstand, aan de wisseling van dag en nacht, en behoefte kennend aan spijis en drank en nachtrust.

Maar na Jesus opstanding is dit alles geheel anders geworden. Hij is in het leven teruggekeerd, maar niet meer op gelijke wijze als vroeger, en niet meer op gelijken voet als vóór Golgotha. Er is geen sprake van dat Jesus die veertig dagen en veertig nachten lang met zijn discipelen verkeerd heeft, met hen op en neer zou zijn gegaan, verbleef waar zij verbleven, en gelijke behoeften kende als zij. Jesus leeft niet meer met hen, maar verschijnt hun. Neemt ge al de verschijningen saam, dan verkrijgt ge misschien een tijdsruimte van tien, twaalf uur, maar van een tijdsruimte van veertig dagen is in de eerste verre geen sprake. Jesus maakt nog den indruk van in hetzelfde lichaam als voorheen op te treden, maar toch is er zoo sterk verschil, dat ze keer op keer Jesus niet kennen en dat Thomas eerst zelfs weigert te geloven dat 't Jesus is, die voor hem staat. En al eet hij vleesch en brood, er staat niet dat Jesus dit neemt om zich te voeden, maar alleen dat hij 't zich getroost om zijn jongeren te overtuigen, dat hij geen schijngeestes is, maar waarlijk hun Heer en meester. Hiermede hangt dan ook saam, dat Jesus plotseling in het geselschap van zijn jongeren kan binnen komen, zonder dat de deur hem geopend wordt.

Kortom, er is een geheel andere verhouding ingetreden. Niemand buiten zijn discipelen heeft Jesus waargenomen of gezien. Alleen aan zijn jongeren is het voorrecht te beurt gevallen, met hem in contact te treden. En zoo niet men aan alles de vervulling van wat Jesus gezegd had, dat de wereld hem niet meer zou zien; dat hij voor de wereld er niet meer zijn zou; dat hij in het leven der wereld niet meer zou ingaan; en dat zoo ook zijn jongeren wel gemeenschap met hem zouden erlangen, maar toch altoos op heel andere wijze, dan ze dit tot dusver gewoon waren. Jesus verschijnt hun wel in hetzelfde lichaam, maar dit uit Maria ontvangen lichaam is door en na de opstanding in een geheel anderen staat ingetreden. Het ondergaat een zichtbare en principiële verandering. Het is nog niet het lichaam der hemelvaart, maar het is bezig dit te worden, en als straks de Heere aan Paulus bij Damascus of aan Johannes op Patmos zich vertoont, is die wijziging, die verandering, die heerlijkmaking van zijn lichaam steeds verder voortgegaan. En zoo is hij dan nu ook gezeten aan de rechterhand des Vaders in de hemelen, wel nog altoos in zijn menscheelijken lichaam, maar dit lichaam hemels gebenedijd.

Nu heeft dieselde Jesus, op 't oogenblik dat hij de aarde verliet, aan zijn jongeren de gewisse, zekere en niet te breken gelofte gegeven: "Ziet, ik ben met u allen, alle de dagen tot de volinding der wereld". Reeds uit die woorden zelf blijkt, dat Jesus deze heerlijkste belofte niet beperkt heeft tot de elf discipelen, die hem op den top van den Olijfberg omringden, maar in hen aan al zijn geloovigen gelijke toezegging deed. Zijn jongeren zijn gestorven, maar de dagen des toevens duren nog steeds voort, en de volinding laat zich nog steeds wachten. En toch, al die dagen, tot aan de volinding, heeft Jesus 't ons toegezegd, dat hij met de zijnen, met zijn volk, met zijn geloovigen zou zijn.

Wat houdt nu die zijne belofte in? Is plaatselijke gemeenschap of bijstandverleening toegezegd? Betreft het zeggen: "Ik ben met u", dat de jongeren steeds Jesus tegenwoordigheids zouden gevoelen, of alleen, dat zijn bescherming hun immer zou onttrokken worden? Veelal wordt het alleen in de laatste betekenis verstaan, zoodat het zeggen wil: "Gij kunt op mijn hulp staat maken. Als gij in nood tot mij roept, is mijn hulp en bescherming u voortuit verzekerd. Gij kunt op uw Heiland staat maken. Mijn schild heft ik over u op." En natuurlijk, ligt óók die heerlijkste toezegging in Jesus woord zeer zeker in, maar toch, hiermee is de schat die in dat woord van Jesus schuilt, allerminst uitgeput.

Reeds uit de zaak zelf volgt dit. Zal Jesus in de ure des gevaars met ons zijn, en ons helpen kunnen, dan moet hij ons kennen, ons hooren als we roepen, de omstandigheden doorzien waaruit onze nood opkomt, en beschikken over alles in onze omgeving, waardoor ons verlossing uit den nood kan toekomen. Als ge in een oogenblik van bange verleiding of verzoeking, bezwijking vreesd, naar Boven roept: "Mijn Jesus, mijn Heiland red mij", dan ligt hierin opgelaten, dat Jesus u stil gebod beluistert; dat hij weet in wat gevaar ge verkeert; dat hij niet waar voor u het gevaarlijkste punt ligt; en dat hij macht heeft om de verleiding en in uw hart en in het opzet van den Verleider te breken. Zoo kan het niet anders, of in Jesus' belofte dat hij al die dagen met ons zal zijn, is bedoeld, dat Jesus op ons is, op ons werkt,

alles van ons af weet, en macht heeft om op ons hart, op onze omgeving, en op geheel den toestand, waarin we verkeeren, in te werken. Al is nu Jesus plaatselijk in den hemel, en al zal hij zijn troon niet verlaten alvorens de ure van zijn wederkomst slaat, toch heft hij niet, dat hij zich met u, en gij u met hem in gestadige gemeenschap bevindt, en dat Jesus geen oogenblik te denken is, als van u afscheiden.

Dit nu komt tot stand deels door iets dat buiten u ligt, en deels door iets, dat in u plaats grijpt. Dat uw Heiland en Koning door zijn Genade, Godheid, Majesteit en Geest van alle ding kennis draagt, alle ding doorsiet, u persoonlijk geheel uw leven door aanschouwt, en beschikt over alles wat u noodig is, om u met zijn hoede te omringen, is iets dat u van buiten af toekomt; maar ook als die hulpe u van buiten af toekomt, komt ze u niet als een vreemde toe. Juist als uwer natuur deelachtig, is de Christus het Hoofd van het Lichaam geworden, en zoo zijt Gij in dit mystieke Lichaam als een der leden ingelijfd. Uit dit Lichaam raakt ge nimmer meer uit. Ook als gij zelf er u niet van bewust zijt, zijt ge er toch nog in. De ademtocht, die in dit Lichaam het leven tintelt door, is de ademtocht van den Christus. Van Hem als 't Hoofd vloeit 't leven door heel het aderenweefsel aan alle leden van het lichaam toe. Er bestaat dus wederge een band, die u aan Hem bindt en verbindt, en die band kan zelfs door geen sonde van uw zijde losgeraakt en gebroken worden. Zoo min als de nieren in u los van uw hart, en uw hart los van uw hoofd is, maar alle leden en deelen in uw lichaam door het leven zelf in u saamhangen, zoo hangt ook gij, bij dagen en bij nachten, in voor- en tegenspoed, alleen krachtens uw geloof, met uw Hoofd saam, is Hij van u en zijt gij van Hem onafscheidelijk.

De belofte: "Ik ben met u" beduidt dus volstrekt niet alleen, dat Jesus' hulpe u in den nood is toegesegd, maar wel ter dege ook, dat Jesus met en bij u is, en dat gij met en bij Jesus blijft tot aan het einde.

Voor u is 't nu maar de vraag, of het niet alleen zoo is, maar of ge er ook beseft, bewustzijns en ook genieting van hebt, dan wel of ge in geesteloozen slaap verzonken, uw schat in Jesus niet kent, ook al blijft die schat u toebehooren.

Van Jesus belofte gaat daarom niets af, geen tittel en geen jota. Hij is en blijft bij u met u. En voor u blijft 't alleen de vraag, of ge met helder geloofsbewustzijn in die gemeenschap inleeft, en of 't Safe in the arms of Jesus! ook uw deel mag zijn.

1) Veilig in Jesus armen.

Dr. A. K.

Amsterdam, 19 April 1912.

Dr. Kromsigt, wiens nadere toelichting van de volkerle-gedachte we met zekere spanning verwachten, is tusschen op kondschap uitgegaan naar de Alkmaarsche quaestie.

Hij erkent thans volmondig, dat hij zich in deze zaak vergist heeft, en neemt de aanklacht tegen den Gereformeerden Kerkeraad te Alkmaar terug:

Tusschen hebben wij den tijd benut om eens nadere informaties te nemen in zake Alkmaar. Ik had (niet in mijne rede, maar in een ingezonden stuk in een plaatselijk blad te Woerden als antwoord op een schrijven) geklaagd over de houding van den kerkeraad der "Ger. kerk" te A., die officieel den raad zou hebben gegeven aan Hervormden, die daar wel eens kerken, om niet te stemmen voor leden van een kerkcollege, waardoor dus dit college gevaar moest loopen modern te worden. De Heer merkte op, dat dit geen Hervormden waren, maar leden der "Ger. kerk", die nog een stembrief hadden gekregen, daar hunne namen nog niet van de boeken der Ned. Herv. Kerk waren afgevoerd.

Het blijkt ons nu, dat de Heer gelijk heeft en dat dus onze eerste informatie onjuist waren. Daar onze eerste informatie onjuist stelling toon gegeven waren, met bijvoeging dat de officiële raadgeving te A. veel verontwaardiging had gewekt, meenden wij natuurlijk daarop te kunnen afgaan. Het spreekt vanzelf, dat hiermede dus ook onze beschuldiging van "onbroederlijkheid en brutaliteit" vervalt. Het spijt ons, dat onjuiste informatie ons tot dit harde woord (dat men in het eerste geval toch zal kunnen begrijpen) aanleiding gaf.

Met deze ridderlijke erkenning van ongelijkheid eert Dr. Kromsigt zichzelf, en we zullen daarom maar niet ingaan op wat hij er verder nog aan toevoegt, om zijn beschuldiging, nu in het algemeen genomen, nog een glimp van waarheid te geven.

Het is natuurlijk volkomen juist, dat indien de Gereformeerden niet met de Hervormde Synode hadden gebroken, de groep der Gereformeerde belijders in de Hervormde Kerk veel sterker zou geweest zijn, en daardoor op menige plaats zou voorkomen zijn, dat de modernen in het kerkcollege de meerderheid kregen. Hetzelfde kan echter met evenveel recht gezegd worden van de Protestanten in de 16e eeuw. In de Roomsche Kerk was een sterke reformatische partij, die tegen de misbruiken der Roomsche Kerk protesteerde, die ook een open oog had voor haar afdwalingen in de leer, maar die nog altoos hoopte op een reformatie in de Kerk en door de Kerk. Het was, zoals Calvin zegt, die zelf een tijdlang tot deze groep behoorde heeft, de eenheid der Kerk, die men niet verbraken wilde. Het spreekt wel vanzelf, dat deze reformatische groep met zeer leede oogen heeft aangezien, dat de Protestanten met de Roomsche Kerk hebben gebroken, want daardoor werd haar eigen invloed verzwakt en kregen de voorstanders van het Ultramontanisme de overhand, zoodat op het Concilie van Trente wel bleek. Hetzelfde verwijft, dat Dr. Kromsigt thans tegen ons inbrengt, is toen uit den mond deser mannen gehoord: gij protestanten, die de Kerk hebt verlaten, zijt oorzaak, dat wij met machteloosheid zijn geslagen en het Roomsche beginsel de overhand behield heeft. Maar juist daarom is het ons onbegrijpelijk, dat Dr. Kromsigt, die toch Protestantsch en niet Roomsche is, niet zulke argumenten tegen ons aankomt.

Hij althans kon toch weten, dat onze Gereformeerde vaders daarop steeds en volkomen terecht hebben geantwoord, dat gehoorzaamheid aan Gods gebod gaat boven al dergelijke utiliteitsargumenten. Ziende in het gebod, blind in de toekomst, was de kloekke en bezieldde leuze, waarmee ze optraden. En achteraf kan wel niemand betwijfelen, dat zij volkomen gelijk hebben gehad. Indien de Protestantse leiders zich met deze reformatische groep onder het juk der hiërarchie waren blijven bulgen, zou deze groep in getal zeker veel sterker zijn geweest; zelfs zou ze op een Concilie wel eenige reformatie hebben kunnen doorvoeren; maar tot een krachtige en energieke Reformatie der Kerk ware het nooit gekomen. Typen als Melancthon zouden de overhand hebben gekregen; men zou met enkele concessies zich tevreden hebben gesteld; het Interim in Duitschland kan leeren, waartoe zulk een reformatie zou hebben geleid. Vandaar dat we niet dankbaar genoeg kunnen zijn, dat mannen als Calvin zijn opgestaan, die van al deze kansberekeningen hebben afgezien. Niet de pseudo-nicodemieten, gelijk Calvin bijtend scherp ze noemde, maar de partij, die voor Gods gebod onvoorwaardelijk boog, heeft de Reformatie der Kerk tot stand gebracht. Dat is de les der historie geweest.

Juist daarom hebben zulke argumenten als Dr. Kromsigt hier tegen ons aanvoert, geen de minste vat op onze consciëntie. We kunnen ze rustig naast ons neerleggen, want ze raken ons niet. Eerst dan, wanneer Dr. Kromsigt het ons duidelijk zal maken, dat men, om de eenheid der Kerk te bewaren, tegen Gods gebod mag ingaan, zullen we voor deze argumentatie iets voelen.

Gelijk wel te verwachten was, heeft tegen we schreven over het plan van enkele jongere predikanten om aan de volgende Synode een Gezangenbundel aan te bieden, de pennen in beweging gebracht, en we ontvingen dan ook reeds tal van ingezonden stukken, die op deze zaak betrekking hebben. Al deze ingezonden stukken op te nemen, zou te veel van onze beperkte plaatsruimte vragen. Bovendien vrezen we, dat werd de sluis eenmaal opengezet, er straks geen keeren zou zijn aan den stroom van adviezen en we dan toch, wat we juist wilden voorkomen, midden in de Gezangen-quaestie zouden zitten.

Toch willen we onze lezers, die van hun belangstelling in dit onderwerp blijk geven, niet geheel teleurstellen; we plaatsen daarom vooreerst het schrijven van een der jongste predikanten, wiens naam in verband met den Gezangenbundel werd genoemd, terwijl we voorts een vraag, die tot ons werd gericht, kort zullen beantwoorden.

Het bedoelde schrijven luidt aldus:

Aan de Redactie van De Heraut.

Geachte Redactie,

Aangesien ik mij onder de "vurigste voorstanders" van gezangen mag rekenen te behooren, zou ik wel eens kleine plaatsruimte in uw veelgelezen blad willen verzoeken, tot het maken van een enkele opmerking.

't Verbijdt me, dat De Heraut opnieuw toont, geen principieele tegenstand van gezangen te zijn.

Van harte stem ik met U in, als Ge zegt, dat de invoering van een Gezangenbundel niet tot den prijs van kerkelijken strijd mag verkregen worden.

Maar als Ge de Gezangenvraag "van ondergeschikt belang" acht, dan ga ik maar tot op zekere hoogte met U mede.

Ze is "van ondergeschikt belang" in zover ze geen "levensbelang" is, dat geef ik u toe. Onze kerken kunnen wel blijven voortbestaan zonder gezangen.

Maar — om eene oude onderscheiding te maken — al behoren de gezangen niet tot het wezen van de kerk, dat toch zeker tot haar welzijn. Eene Christelijke kerk, die van Christus niet zingt, tensij dan in de taal der profetie, is met zichzelf in strijd. En zou nu niet menig geloovig hart bij het zingen van liederen, die van het vervulde heil in Christus roemen, gesticht, opgebeurd en vertroost worden? Onderstel nu, dat tal van herten — en ik ken gemeenten, die in haar geheel gaarne Gezangen zouden zingen — een gelijke bemoeiding door het Christelijk lied ontvingen, zou dat dan niet het geestelijke leven in onze kerken bevorderen, en is dat dan wel van zoo "ondergeschikt belang"?

Dat in geene periode van verslapping en inlating van het Gereformeerde leven de Gezangenbundel is opgekomen! — een bundel, die de kenteekenen der inlating dan ook draagt — spoort ons, dunkt me, juist aan, om in onze periode van betrekkelijken bloei, een zuiver-Christelijken bundel samen te stellen.

Met dank voor de welwillende opname van deze regelen,

Hoogachtend,

Uw di. di.

J. B. NETELNBOS.

Heerenveen, 10 April 1912.

We verblijden ons, dat ook Dr. Netelmbos, die tot de vurigste voorstanders der Gezangen behoort, het met ons eens is, dat de invoering van een Gezangenbundel niet mag verkregen worden tot den prijs van een kerkelijken strijd, die onze beste krachten verteren zou. Over de vraag, of het zingen van Gezangen van ondergeschikt belang is of tot het "welzijn" der Kerk behoort, zullen we dan ook niet met hem twisten. Hij veroorloofte ons alleen de opmerking, dat hij het belang der Gezangen o. i. wel ietwat overschat. Ware het juist, dat de Kerk voor haar welzijn de Gezangen noodig heeft, dan zou onze Gereformeerde Kerk, die vier eeuwen lang geen Gezangen heeft gezongen, daarvan voor haar geestelijk leven zeer droeve gevolgen hebben moeten ondervinden. Waar de historie juist omgekeerd toont, dat de Gereformeerde Kerk, die de Gezangen niet had, geestelijk veel hooger heeft gestaan dan de Lutherse Kerk, die de Gezangen wel had, blijkt uit dit feit reeds, dat de geestelijke wel-

stand van een Kerk van het zingen van Gezangen niet afhankelijk is. Gesteld echter zelfs, dat het zingen van Gezangen wel niet noodzakelijk, maar dan toch bevorderlijk zou wezen voor het welzijn der Kerk, dan blijft toch altoos de vraag over, wat zwaarder moet wegen: de geestelijke vrucht, die hij van dit zingen der gezangen verwacht of de verdeeldheid en strijd, die het gevolg zouden zijn van het invoeren van een Gezangenbundel. Ook de opmerking aan het slot van zijn brief, dat de Gezangenbundels wel zijn opgekomen in een tijd van geestelijke verslapping en daarvan de duidelijke sporen dragen, maar dit ons te meer moet aansporen om, nu we verkeeren in een periode van betrekkelijk geestelijken bloei, een zuiver Christelijken Gezangenbundel saam te stellen, weerlegt ons bezwaar niet. Dat bezwaar was niet, dat de Gezangenbundels, die elders in gebruik zijn, een niet-Gereformeerden geest ademen, maar dat de Gereformeerde Kerken in haar periode van hoogen geestelijken bloei van elken Gezangenbundel min of meer afkeerig zijn geweest en liefst alleen de Psalmen hebben gezongen. Nu ligt in deze Gereformeerde traditie wel geen afdoende bewijs, dat het zingen van Gezangen af te keuren is, maar het maant toch tot groote voorzichtigheid. Het beste en trouwste deel van ons Gereformeerde volk hangt aan deze Gereformeerde, traditie, en we zouden niet gaarne dit deel van ons Gereformeerde volk van ons afstooten.

Een andere vraag wordt ons gedaan door een hooggeachten broeder, wiens schrijven we hier eveneens volgen laten:

Aan den Redacteur van De Heraut.

Hoogachtende Hooggeleerde Heer,

Met veel genoegen las ik De Heraut van 7 April 11, wat U schreef over het gebruik van gezangen in de Ger. Kerken. 'k Was blijde te zien te lezen aangaande hetgeen langen tijd mij op het hart lag.

Op ééne indrukking na stem ik volkomen in met hetgeen U daaromtrent schreef. U zegt o. i., dat een gezangenbundel, hoe uitnemend ook, altijd menschenwerk blijft. Dit is voor veel gezangen waar, maar niet voor de gezangen, zoals ik me voorstel, dat ze in de Ger. Kerken behooren te zijn. Zijn de lofsang van Maria, die van Simeon en die van Zacharias meer menschenwerk dan de psalmen? Immers neen. In beide gevallen zijn het berijmde woorden uit de H. Schrift. In beide gevallen zou men echter, m. i., dichter bij den tekst der Schrift zekeren kunnen blijven, wanneer men ze niet berijmd had.

Men heeft ook in onze taal verzen met en versen zonder rijm. Bellamy heeft hiervan veel voorbeelden. Ook is o. a. Ges. 13, in gebruik bij de Herv. Kerk, zonder rijm. Maar en rijm zijn de twee banden, waarmee de berijmde psalmen zich hebben laten binden. Voor een dichter, die eigen ideën in versen brengt, zijn deze twee banden minder lastig. Maar dit wordt anders, wanneer men een stuk proza in versen heeft te brengen. Hadden de vervaardigers der berijmde psalmen zich door dien eenen band, het rijm, niet laten binden, maar alleen door de maat, dan zouden ze veel dichter bij den tekst hebben kunnen blijven.

Dit nu overgebracht op andere deelen van de Schrift, zou ik oordeelen, dat er ook N. Testamentische psalmen, geschikt voor kerkgezag, vervaardigd zouden kunnen worden. Ik kan hierover niet nitwiden. Ook zou het te veel plaatsruimte nemen. Ik neem slechts tot voorbeeld Rom. 8: 1-39. Wanneer deze woorden op maat werden gebracht met daarbij passende melodie, zouden ze dan minder het Bijbelsch kenmerk dragen en zouden ze minder geschikt zijn voor kerkgezag dan de bij ons in gebruik zijnde berijmde psalmen?

Ik zou derhalve oordeelen, dat N. Testamentische psalmen in bovenbedoelden zin in de Ger. Kerken op haar plaats zouden weten en dat geen gereformeerde daartegen bezwaar kan hebben.

Mochten er personen zijn, die ze berijmd konden leveren en toch bij den tekst blijven, des te beter; doch in elk geval betreurt ik het, dat in de zangen der kerk, die zich de zuiverste openbaring der Chr. Kerk noemt, zoo goed als nooit de heilijke naam van onzen Heiland genoemd wordt.

Met dank voor de opname.

Uw di.

G. G.

De quaestie van rijm of geen rijm kunnen we rusten laten. Zeker heeft ook dit vraagstuk wel belang. In Engeland en Schotland zong men de Psalmen onberijmd, omdat elke berijming dwingt van de woorden der Schrift af te wijken en dus toch weer "menschenwerk" geeft in plaats van Gods Woord. Onze Psalmbelijmning wijkt op menige plaats zoover af van den tekst, dat men veel meer met een dichterlijke omschrijving of een vrije weergave van den oorspronkelijken Psalm te doen heeft, dan met een "berijming" van het Psalmwoord. Maar nu in onze Kerken de berijmde Psalmen eenmaal burgerrecht hebben verkregen, zou er o. i. wel geen overwegend bezwaar wezen om ook de andere Bijbelsche liederen in rijm weer te geven. Rijmlooze poëzie moge in onze literatuur voorkomen, maar voor den volkszang schijnt ze ons minder geschikt.

Toch is deze quaestie van minder belang. De hoofdvraag is, of het berwaar, dat velen hebben tegen de Gezangen als "menschenwerk", niet ondervangen zou worden, wanneer men een Gezangenbundel invoerde, die bestond uit liederen aan de Schrift zelf ontleend. De lofsangen van Zacharias, Simeon en Maria evenals de berijming van het Onze Vader achter de Psalmen toonen, dat onze Gereformeerde Kerken hertegen principieel geen bezwaar hebben gehad, en waarom zou men dit beginsel niet kunnen doorvoeren en ook andere liederen uit de Schrift in de godsdiensttoefening invoeren? Deze oplossing van het vraagstuk schijnt zoo eenvoudig als het ei van Columbus. Metterdaad heeft men dan ook van Gereformeerde zijde wel beproefd, zulk een Schriftuurlijk Gezangboek te geven. Zoo is dit met name geschied door Marnix van St. Aldegonde, die achter zijn Psalmbelijmning alle "Bijbelsche Gezangen" opnam,

te beginnen bij den lofsang van Mozes, Debora, Hanna, David, Salomo enz. en zoo tot het Nieuwe Testament doorging. Hij ging daarbij uit van de gedachte, dat "in Gods gemeente ganschelijk niet mocht worden ingebracht of gezongen of gekend, dan hetgeen uit de heilige geloofwaardige Schriften des Ouden en Nieuwen Testaments eigenlijk getogen is, opdat aan onze nakomelingen niet stof en oorzaak worde gegeven om een legelijk naar zijn zin geboden en lofsangen te dichtten, die men in de gemeente Gods, naar menschenaewaardige eygendunkelheyt" zou willen invoeren". Marnix trok dit dan ook zoover door, dat hij alle Gezangen, niet aan de Schrift ontleend, zoodaals den bezang voor de predikatie enz. uit zijn Psalmbelijmning verwierde en alleen de Schriftuurlijke lofsangen overhield. Toch is deze poging mislukt; onze Gereformeerde Kerken hebben deze Bijbelsche Gezangenbundel nooit in gebruik genomen, en naar we gelooven terecht. Reeds formeel hebben we tegen het uitgangspunt van Marnix bezwaar, dat in de Kerk niets anders zou mogen geboden of gezongen worden dan wat rechtstreeks aan de Schrift ontleend is. Althans wat het gebod betreft — en de lofsang is niets anders dan een gezongen gebod — zal wel niemand dit standpunt durven handhaven, en beweren, dat men niet anders zou mogen bidden dan de geboden, die in de Schrift ons worden vermeld. De voorstanders van de Psalmen hebben dan ook een veel betere en juistere grond. Ze gaan uit van de gedachte, dat God gediend moet worden, zoodaals Hij zelf ons in Zijn Woord bevolen heeft. Nu heeft God de Heere voor den dienst in Zijn heiligdom aan Israël den Psalmbundel gegeven, die dus bepaald bestemd was voor den publieken eeredienst van Zijn volk, en daarom wil men zich aan den Psalmbundel houden. Bepaalde geboden heeft God niet voorgeschreven, de Psalmen daarentegen veel. Maar juist daarom kunnen de andere liederen, die in het Oude en Nieuwe Testament voorkomen, met de Psalmen ook niet op één lijn worden gesteld. Ze zijn uitlatingen van het geloofleven van enkele personen, maar niet opgenomen door God zelf in den eeredienst. Houdt men streng vast aan het beginsel, dat men in den dienst Gods alleen gebruiken mag, wat God zelf daartoe verordeneerd heeft, dan behoort men dus alleen de Psalmen te zingen. Bovendien zou men, zelfs indien men den Psalmbundel wilde uitbreiden, met Nieuw-Testamentische lofsangen niet veel verder komen. Onze Vaders hebben voor het Nieuwe Testament een uitzondering gemaakt en daarom de weinige lofsangen, die daarin voorkomen, aan den Psalmbundel toegevoegd. Want meer lofsangen dan die van Zacharias, Maria en Simeon vindt men in het Nieuwe Testament niet. Hoogstens zou men er nog aan toe kunnen voegen den Engelenzang en enkele lofsangen uit de Openbaring van Johannes, maar een collectie van lofsangen, zoodaals het Oude Testament in den Psalmbundel heeft, heeft het Nieuwe Testament niet. Dit feit nu is niet toevallig, maar daarin ligt wel degelijk een vingervrijheid Gods. Indien metterdaad door God den Heere gewild was, dat een rechtstreeks door den Heiligen Geest geïnspireerde Gezangenbundel aan de Oud-Testamentische Psalmen zou worden toegevoegd, dan zou zulk een verzameling van Christelijke liederen, door de Apostelen of Profeten gedicht, ons onder de boeken des Nieuwen Testaments geschoonken zijn. Nu zulk een bundel ontbreekt, kan hieruit alleen worden afgeleid, of dat de gemeente zich met de Psalmen moet tevreden stellen, wat het standpunt onze oude Gereformeerde Kerken was, of dat in den eeredienst ook aan het menscheelike lied een plaats behoort te worden ingeruimd. Onze Intender heeft zelf dit bezwaar ook wel gevoeld en stelt daarom voor, niet alleen de enkele lofsangen uit het Nieuwe Testament in den dienst der Gemeente op te nemen, maar ook andere gedeelten, zoodaals Rom. 8. Maar hij vergeet, dat deze stukken, al dragen ze min of meer een lyrisch karakter, toch zeker geen lofsangen zijn, en daarom ook niet voor den eeredienst geschikt zijn. Het lied der gemeente dient niet, om uiting te geven aan zekere religieuze stemmingen en gevoelens, maar is altoos gebod tot God. En juist dat karakter ontbreekt aan deze stukken uit Gods Woord, waarop deluzen der doelt. Ten slotte zij hierbij nog opgemerkt, dat ook al werd zulk een Gezangenbundel toegevoegd aan onze Psalmen, daarmede toch niet zou voldaan worden aan het verlangen van hen, die bepaaldelijk den naam van Christus willen genoemd zien in het lied der Christelijke gemeente en liederen willen, die gezongen kunnen worden bij de herdenking van Christus' geboorte, lijdens, sterven, opstanding en de uitroeping van den Heiligen Geest. Want zulke liederen zijn in het Nieuwe Testament ons niet gegeven. Zelfs de lofsangen van Zacharias, Maria en Simeon noemen den naam van Christus niet en zijn schier geheel saamgesteld uit Oud Testamentische gedachten. Ook in den Engelenzang komt de naam van Christus niet voor. Wil men dus metterdaad naast het profetisch lied van het Oude Testament een Christelijk lied, dat de vervulling der belofte verheerlijkt, dan zal men wel tot liederen, die niet aan de Schrift ontleend zijn, de toevlucht moeten nemen.

Namens Effatha, de vereeniging tot bevordering van Christelijke onderwijs en opvoeding van doofstomme en blinde kinderen en jongelieden, wordt ons het volgende schrijven gezonden:

Hooggeachte Redactie.

In uw nummer van 7 April deelt u mede, dat te Amsterdam een damescomité is opgericht, dat zich ten doel stelt het verkrijgen van een Chr. bibliotheek voor blinden, en drukt u